

УДК 94 (477+438) «194...» : 32.019.5 «20»

**УПА VS АК У ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ ВЛАДИ
(2005-2017)****Олексій Попович**

Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України
Україна, 79026, м. Львів, вул. Козельницька, 4
e-mail: OleksijPopowych@online.ua

Тема протистояння Української повстанської армії (УПА) та Армії крайової (АК) у роки Другої світової війни стала предметом численних наукових і публіцистичних праць. Науковці в Україні, Польщі, Росії, Німеччині, Франції, Великій Британії та США намагаються пояснити українсько-польське протиборство середини ХХ ст. конфесійними, міжетнічними, соціальними, колонізаторськими чинниками. Натомість відсутні праці, які б характеризували особливості функціонування, подачі та впливу інформації про українсько-польське протистояння на пересічного мешканця держави, формування у нього оціночних суджень про учасників конфлікту. Аналіз структури сюжетів у засобах масової інформації (ЗМІ), законів України та Республіки Польщі є внеском у проблему спростування неправдивої інформації про українсько-польське протистояння та вироблення наукової концепції об'єктивної подачі літопису українського визвольного руху періоду Другої світової війни.

Тематика військово-політичного конфлікту між українцями та поляками у роки Другої світової війни представлена великою кількістю публіцистичної літератури, яка виконує ідеологічні замовлення. Водночас в історіографії бракує фахових праць, які б на прикладі архівних документів та аналізу публічного дискурсу висвітлювали вказану тему в українському та польському суспільствах. Заявлений напрямок є предметом дослідження О. Каліщук [20], В. Солдатенка [8], які на прикладі офіційного та неофіційного публічного дискурсу, монументальної скульптури та кінематографу простежують вплив носіїв національної пам'яті на формування загального образу про події на Волині у 1943 р. та про ОУН, УПА та АК на свідомість українського та польського народів. Окремі автори, звертаючись до вивчення самої теми, характеризують етнічні стереотипи українців і поляків, аналізують рішення польського сейму щодо означення українсько-польського військово-політичного конфлікту на Волині у 1943 р., наголошують на впливі

радянської пропаганди [15; 16; 18; 19; 21; 35]. Предметом вивчення істориків стала також проблема історичної ретроспективи українсько-польських конфліктів через призму історичних стереотипів [41].

Метою статті є дослідження образу про Українську повстанську армію (УПА) та Армію крайову (АК) у ЗМІ, комеморативних стратегіях.

Тематика взаємодії/протистояння/протиборства/співпраці УПА й АК у суспільно-політичному дискурсі України та Польщі сильно заполітизована. Індикатором активізації для сплеску дискурсу на тематику українсько-польського військово-політичного конфлікту як правило слугували річниці українсько-польського протистояння на Волині, відзначення створення УПА в Україні, присвоєння державних нагород воякам УПА тощо. Провідною рисою дискурсу навколо УПА й АК ставали події в Україні пов'язані з комеморативними стратегіями української влади, які стали гуманітарною складовою державної стратегії й охопили офіційну законодавчу сферу, створення місць пам'яті (меморіальних дощок, пам'ятників, меморіалів), ЗМІ та навчальну літературу.

Реалізувати комеморативну стратегію будь-якої політичної влади, тобто втілити «правильний» історичний канон у державі, мають закони. В Україні підняття суспільного значення УПА реалізовувалося через присвоєнням особисто В. Ющенком звань Героя України членам ОУН та воякам УПА. Зокрема протягом 2005-2010 рр. звання Героя України отримали О. Берест [39], О. Мотенко [40], Р. Шухевич [37], С. Бандера [38]. Перші два нагородження не викликали якогось серйозного відголосу серед населення України та Польщі, оскільки вони стосувалися радянському трактуванню «мужності і самопожертви у Великій Вітчизняній війні» знайомому старшому поколінню (котре виросло у Союзі Радянських Соціалістичних Республік). Натомість двоє останніх спричинили широку дискусію, яка, у першу чергу, була породжена браком аргументів у прийнятті указів і непоінформованістю частини населення

держави. У спогадах «Недержавні таємниці: нотатки на берегах пам'яті» В. Ющенко мотивує надання звання Героя України необхідністю «додати шани тим, хто був творцем нашого суверенітету» [42, с. 498-499].

Реакція польської влади була вкрай негативною. Як правило відомі політики Республіки Польщі (РП) публічно критикували дії української влади. Суспільного значення дискурсу УПА та АК у РП надавала економічна нестабільність в Україні й, у першу чергу, бінарна позиція український політиків. Засудження у 2010 р. Європейським парламентом нагородження С. Бандери, систематична критика УПА провладною партією Президента України В. Януковича посилювала впевненість польської влади у своїх діях. Публічний дискурс навколо УПА й АК у Польщі охопив широку аудиторію і через ЗМІ дав можливість маніпулювати людьми політикам із радикальним поглядом. Дії української влади, починаючи з 2014 р., у цьому контексті слід розглядати як пошук союзника в умовах гібридної війни Російської Федерації (РФ) проти України. Не дивно чому Президент України П. Порошенко у липні 2014 р. став на коліна перед меморіалом жертвам Волинської трагедії у Варшаві, а в грудні у своєму виступі перед депутатами парламенту Польщі закликав до примирення та єднання [7]. Характерно, що П. Порошенко під час виступу у польському парламенті та в офіційному спілкуванні з польським політикумом жодного разу не згадував УПА з метою уникнення конфронтації.

Однак українська влада не могла не реагувати на запущений В. Ющенком механізм правового визнання УПА. Необхідність героїзації УПА за П. Порошенка обумовлювала символічне протиставлення УПА силовим структурам СРСР, й аналогічне протиставлення України Російській Федерації. Законодавчим результатом стало ухвалення у 2015 р. Верховною Радою України закону «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ ст.» [14], який, за словами авторів законопроекту, визнає факт агресії більшовицької Росії проти України [29].

Політичні еліти РП відповіли власними законодавчими актами. 7 липня 2016 р. Сенат і 22 липня 2016 р. Сейм РП прийняли резолюцію «Резолюція Сейму Республіки Польща у справі віддання данини жертвам геноциду, вчиненого українськими націоналістами щодо громадян Другої Речі Посполитої у 1943-45 роках» [26]. У резолюції дії УПА на Волині у 1943 р. названі геноцидом, здійсненим проти

польського народу. У резолюції також зазначається, що внаслідок геноциду було вбито понад 100 тис. мешканців Польщі, а 11 липня стане національним днем пам'яті жертв геноциду, здійсненого українськими націоналістами проти поляків.

Не реагувати на цю заяву через її юридичне оформлення та публічний поголос українська влада не могла. Як наслідок 8 вересня 2016 р. Верховна Рада України прийняла заяву щодо оцінки українсько-польського конфлікту під час Другої світової війни. У заяві вказувалось, що Верховна Рада України розчарована такою заявою, оскільки «за роки незалежності України між обома державами було зроблено немало заяв, проведено немало зустрічей». У документі наголошувалось, що «прийняття постанов Сенату і Сейму Республіки Польща відбувалося в супроводі антиукраїнської акції з нищенням українських пам'ятників на території Польщі, атаками на учасників релігійних урочистостей, заборонаю проведення культурних заходів та шовіністичною риторикою».

Дискурс офіційної влади переріс у публічні взаємні звинувачення з характерним піаром політичних сил та акумуляції виборчого електорату. Особливо це помітно на прикладі лідера правлячої польської партії «Право і Справедливість» Ярослава Качинського. Заяви Я. Качинського зумовлені тиском «кресів», де проживає більшість його виборців. Таким чином, Я. Качинський сподівався зберегти симпатії своїх виборців, що значно похитнулись у результаті провальної соціальної політики правлячої партії.

Окремо виділимо пам'ятні знаки, присвячені українсько-польському збройному протистоянню. Поштовхом до їх будівництва послужило започатковане В. Ющенком українсько-польське примирення, яке відобразилося на будівництві нових меморіалів, що вшановують жертв з обох сторін. Аналіз пам'ятників, присвячених українсько-польській комунікації/протистоянню/співпраці, відображає винятково трагічний характер відносин між українцями та поляками напередодні й у роки Другої світової війни. Представники польської влади намагалися у пам'яткоохоронній роботі акцентувати увагу на злодіянстві відділів УПА на Волині у 1943 р. Частина польських пам'ятних знаків на Волині й у Львівській області відкрита з порушеннями українського законодавства (без археологічних ексгумацій), не рідко за усною домовленістю представниками української та польської влади [23]. Зокрема належно не оформлено документи щодо

спорудження у с. Гута-Пеняцька Бродівського району (Львівська область) пам'ятного знаку у вигляді хреста на честь загиблих у ході нацистської операції польських мешканців села (Про обставини загибелі жителі с. Гути-Пеняцької див.: [1]).

На відкритті меморіалу 28 лютого 2009 р. В. Ющенко наголосив на необхідності примирення між двома народами [2]. Подібні акції можна пояснити лише бажанням В. Ющенка та його оточення знайти підтримку щодо євроінтеграційного курсу у сусідній Польщі. Контроверсійного значення набув пам'ятник у смт. Підкамінь Львівської області, який за кошти польських громадських організацій РП увічнював поляків, які загинули у 1944 р. [25]. Зрозуміло, що такі заходи викликали невдоволення частини громадсько-політичних діячів області, зокрема представників ВО «Свобода», які апелювали до центральної та львівської влади про те, що польська сторона блокує встановлення аналогічних пам'ятників воякам УПА у Надсянні.

Лише після складних і довготривалих переговорів на центральному та регіональному рівнях досягнуто згоди про спорудження меморіалу у с. Павлокомі (РП) на пошану загиблих українців у березні 1944 р. у ході нападу польських збройних загонів. На відкритті меморіалу 13 травня 2006 р. у с. Павлокомі Президент України В. Ющенко у своєму виступі висловив переконання, що ця зустріч, попри минулу трагедію, стане взірцем для Європи та започаткує нову добу у взаєминах між обома державами та народами [11]. Натомість Президент РП Л. Качинський вважав, що зустріч у с. Павлокомі відбулася задля того, щоб «разом віддати шану українським і польським жертвам минулих років». Чи не тому окремі журналісти потрактували, що польський президент фактично «не помітив» того, що цей захід було присвячено вшануванню пам'яті українських жертв, виявивши неповагу до України [13]. Відтак напис двома мовами на монументі містив компроміс: «Вічна пам'ять 366 жертвам трагічно загиблим 13 березня 1945 року в селі Павлокомі», і не зазначав хто ж насправді є винуватцем цієї трагедії. Жодним словом не було згадано про вояків АК, які цей час здійснювали напади на села, де домінувало українське населення [10].

Чимало дискусій викликала ексгумація влітку 2008 р. останків понад 200 поляків, вбитих, за попередніми оцінками, експедицією Л. Попека, упівцями у серпні 1943 р. у с. Острівці Волинської області. Польське радіо

повідомило про розкопки та знайдені сотні останків малих дітей – до 6 років і 50 дітей – до 12 років. Решта скелетів, за припущенням поляків, належала їхнім матерям [17]. Для з'ясування результатів розкопок у Львові було створено комісію, яка заявила, що кількість віднайдених останків польські археологи завищили у двічі. У відповідь поляки відмовилися підписувати створений комісією акт, в якому фіксували останки 136 знайдених осіб. Польські археологи продовжували наполягати на віднайдені ними останків 261 особи [32]. Надалі у польських ЗМІ кількість жертв продовжувала зростати: від 300 до 500, а згодом – понад тисячу й аж до 1800. На думку депутата Львівської облради (ВО «Свобода») О. Козака, президент Б. Коморовський напередодні жовтневих виборів до Сейму прагнув відібрати у Л. Качинського голоси крайніх правих [22]. За дорученням Президента України з державного бюджету було виділено кошти для облаштування кладовища у цьому селі [24]. Польська сторона, як правило, не виділяла кошти на аналогічні цілі у своїй країні.

На відкритті пам'ятного знаку 14 жовтня 2011 р. 73 загиблим українцям у с. Гончий Брід Волинської області влада оминула конкретизацію – не вказала причини загибелі українців. Натомість було уникнуто провокативних слів «замордовані», «бандити», які нерідко вживали представники польської влади та науки, характеризуючи українське підпілля [30]. Аналогічну ціль переслідувала влада та місцеві еліти (прагнучи збільшити електоральний рейтинг), коли відкривала меморіал у вигляді пам'ятного обеліска у с. Красному Саді Волинської області (2012) [3] на честь загиблих 104 мешканці села. Характерно, що на меморіалі конкретизовано від кого загинули мешканці села – нацистських і польських військовиків. Обеліск встановлено за кошти державного, обласного та районного бюджетів, а також меценатів. З цією ж метою відкрито пам'ятник у с. Охнівка Володимир-Волинського району 1 квітня 2013 р. в пам'ять 120 загиблим українцям. Вважаємо, що кількість відкритих пам'ятників українцям у цьому регіоні була невеликою та не відповідала суспільним настроям населення.

Важливою складовою творення місць пам'яті стала так звана «війна пам'ятників» – руйнування пам'ятників, меморіалів за виразною ідеологічною спрямованістю. Війну пам'ятників не слід розглядати як безпосереднє завдання політичних еліт. Це скоріш відображення діяльності окремих політичних груп

рідше окремих політиків за фінансування котрих здійснюються подібні заходи. Руйнація пам'ятників здійснюється, як правило, у грубій формі та носить виразну публічну спрямованість, що апелює до емоцій з метою породження діаметральних дій. Своєрідним підсумком символічного протистояння УПА й АК стала руйнація п'ять разів надмогильного пам'ятника воякам УПА у Грушовичах. Характерно і те, що подібні випадки залишаються без розгляду польськими правоохоронними органами. Польська влада не відновлює знищених пам'ятників. Водночас за той самий період в Україні було вчинено акти наруги над польськими місцями пам'яті, і кожного разу українська влада у найкоротші терміни відновлювала меморіальні об'єкти в їх первинному вигляді, а за фактами вандалізму порушувались кримінальні справи. Хоча щонайменше 105 польських пам'ятників і пам'ятних знаків, збудованих на території України у період з 1991 по 2017 рр., залишаються нелегальними.

Реалізувати ідеологічні завдання у точну числі та «правильне» трактування історія УПА й АК мали ЗМІ. В Україні та РП потужним стимулом і засобом звернення до глядача стали фільми з вираженим емоційним забарвленням на історичні теми. Політики та представники органів центральної і місцевої влади, як правило, не беруть участь у зйомці документальних фільмів, але щедро їх фінансують. Причому фінансування не озвучується, а інколи приховується (детальніше див.: [27]).

Найперше слід виділити документально-публіцистичний чотирисерійний фільм «Синдром пам'яті» – спільний проект тижневика «2000» і студії «KINOART.EL production» [31]. У фільмі розкрито причини, перебіг українсько-польського конфлікту 1940-х років. Творці фільму наголошують, що географія українсько-польського протистояння не обмежувалася Волиню, а основні його причини лежали глибоко у релігійному та політичному гнобленні українського населення, діяльності АК. Чотирисерійний фільм насичений коментарями відомих людей і політиків (О. Тягнибок, А. Мохник, Ю. Киричук, А. Ілленко, А. Вітів, О. Панькевич) і свідків тих подій. Автор сценарію М. Шапка зазначив, що фільм є приголовшливою сповіддю останніх свідків трагедії (використанні ексклюзивні інтерв'ю Ю. Шухевича, ветеранів АК та УПА, колишніх в'язнів концтаборів) [33].

Фільм викликав неоднозначну реакцію та дискусію стосовно своєї об'єктивності у профільному виданні «Телекритика». Попри наси-

чений матеріал критики фільму відзначили абсолютну упередженість творців фільму у поданні інформації про Греко-католицьку церкву, яку нерідко звинувачували у потуранні вбивств на Волині у 1943 р. Представлена у фільмі думка Д. Табачника про греко-католиків як екстремістів, які дали основу для формування агресивної ідеології на українських землях, нічим не аргументована. Коментарі дослідниці Н. Яковенко подано коротко, що, за задумом творців фільму, мали легітимізувати думку Д. Табачника. Фільм наповнено непердтвердженими фактами [28].

За мотивами автобіографічної повісті народного депутата від партії «Батьківщина» Я. Федорчука вийшов документальний фільм «Волинянин» (2011), в якому конфліктну ситуацію 1943 р. зображено через призму життєвих історій мешканців конкретного волинського села [5; 6].

Об'ємним і наповненим фактами за своєю структурою можна вважати документальний фільм «Волинська трагедія: пам'ять, скорбота, примирення» (2013) [4], сюжет якого побудовано на основі відеозаписів свідчень очевидців конфлікту з обох сторін та їх нащадків [34]. Коментарі до фільму здійснювали відомі історики, філософи та політики обох країн: В. В'ятрович, Л. Зашкільняк, І. Патриляк, В. Сергійчук, М. Кучерепа, Я. Царук, Є. Свєртюк, Л. Кравчук, Б. Клімчук, А. Кунерт і Л. Попик. У фільмі наголошено, що кожен із ідейних супротивників протистояння (українці та поляки) мали свою правду та виходили із реалій життя. Основні причини конфлікту – ставлення європейських держав та окупантів до цього питання. Щодо існування наказу на фізичне знищення поляків від проводу ОУН(б), то припускається, що такий наказ міг бути усний, але конкретних свідчень цьому немає. Щодо масовості вбивств поляків у липні 1943 р., то українські історики зауважують (І. Патриляк), що в ОУН(б) просто бракувало людей на фізичне знищення поляків.

Відзначається космополітичністю фільм «Волинь. Про любов у нелюдські часи» (2016), режисер Войцех Смаржовський [9]. Фільм односторонньо відображає події Другої світової війни: українців у фільмі зображено винятково як колаборантів – вони однаково зустрічають як нацистську владу так і радянську; персонажі з української сторони наділені лише негативним рисами, нерідко гумористичними. Підбір українських акторів засвідчує посилення скандальності фільму, оскільки окремі актори (Василій Коржук) з театру М. Заньковецької (Львів) вза-

галі не вписуються в образ. Фільм насичений стандартним контентом охоплення цільової аудиторії – кохання, екшен, бойові баталії. Однак у польському фільмі головне завдання шокувати, у першу чергу, польського глядача, викликати у нього негативні емоції через сцени кровопролиття. До слова у фільмі є низка посилок на достовірні факти. Зокрема, страта поета й офіцера Армії Крайової – доля підпоручика Зигмунта Румеля, який за дорученням Польського уряду у Лондоні прибув на переговори з УПА без зброї та був убитий [12]; вбивство вірян у костелі – події у селах Кисиліні (злочин у Кисиліні) та Порицьку (Павлівці).

Вагому роль у дискурсі української та польської влади з приводу дискусійних історичних тем відіграє РФ. Дії РФ спрямовані винятково на дестабілізацію ситуації, особливо в Україні, в умовах гібридної війни. Зокрема російська влада підтримує лідера політичної партії «Кукіз'15». Лідер «Кукіз'15» Павел Кукіз активно виступає за зняття санкцій з Росії, а також закликає побудувати стіну на кордоні з Україною «для захисту від мігрантів зі сходу». На початку 2017 р. українськими активістам «Кіберхунти» й «Українського кіберальянсу» та волонтерам InformNapalm була здобута інформація про діяльність Олександра Усовського. Свого часу він активно публікувався на сайті проекту «Український вибір», заснованого Віктором Медведчуком, кумом Путіна. У реалізації таких проектів йому допомагало офіційне прикриття – фіктивна недержавна організація «Східноєвропейська культурна ініціатива», яка була зареєстрована у столиці Словаччини Братиславі наприкінці 2013 р. Бюджет проекту – 42 тис. EUR на місяць. Із середини 2014 р. (тобто, одразу після початку активних бойових дій на Донбасі за участю Росії) організація О.Усовського починає співпрацювати з російським Інститутом країн Співдружності Незалежних Держав, яким керує депутат нелегітимної Державної думи РФ Костянтин Затулін. Первісною ідеєю О.Усовського було створення громадської організації, яка працювала б в інформаційному просторі «Вишеградської групи» (Польща, Чехія, Словаччина й Угорщина) та просувала ідеї «руського міра» у країнах Східної Європи.

Підводячи підсумки, варто наголосити, що дискурс навколо УПА й АК і далі перебуває в активній фазі як у польському, так і в українському суспільствах. Дії української сторони у взаємодії з польською зумовлені гібридною війною РФ проти України та трактуються як пошук союзників та уникнення дражливих історичних тем.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Боляновський А. Іноземні військові формування у Збройних силах Німеччини (1939-1945 рр.): монографія. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 878 с.
2. Борковський А. Президентська молитва: сьогодні на Львівщині Віктор Ющенко та Лех Качинський вшанують пам'ять замордованих поляків та українців: участь Президентів України та Польщі Віктора Ющенка і Леха Качинського в церемонії вшанування пам'яті загиблих жителів знищеного 28 лютого 1944 р. польського села Гута Пеняцька на Львівщині // Україна молода. 2009. 28 лютого (№ 38). С. 2.
3. Боярчук П. Пам'ять красного саду буде вшановано. URL: <http://memorial.kiev.ua/statti/1293-pamjat-krasnogo-sadu-bude-vshanovano.html>
4. «Волинська трагедія: пам'ять, скорбота, примирення»: режисери: Юлія Савчук, Микола Кушнірук, Україна, 2013. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fBpz7_Cu720
5. «Волинянин»: VOLYNIANYN_Title_1 (режисер Микола Соляноко, Україна, 2011). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RcjVTo09008&feature=youtu.be>
6. «Волинянин»: VOLYNIANYN_Title_2 (режисер Микола Соляноко, Україна, 2011). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VHFPMVZVmY>
7. Виступ Президента на спільному засіданні Сейму та Сенату Республіки Польща. URL: <http://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-na-spilnomu-zasidanni-sejmu-ta-senatu-resp-34397>
8. Відгомін Волинської трагедії в історичній пам'яті польського й українського народів: монографія / ред.: В.Ф.Солдатенко (голова) та ін.; автор. колектив: Я.М.Антонюк, Д.В.Веденєєв та ін. Київ: ДП НВЦ «Пріоритети», 2013. 292 с.
9. Волинь 2016 дивитися он-лайн. URL: <http://uaifilm.net/filmy-viiskovi/3098-volyn-2016-dyvvyts-onlain-hd-720.html>
10. В'ятрович В. Друга польсько-українська війна. 1942-1947. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2011. 288 с.
11. Гук Б., Вербовий М. Павлокома – пам'яті та примирення // Наше слово. 2006. 21 травня. С. 1-2.
12. Гжегож Мотика. Антипольська акція на Волині. URL: http://www.ji.lviv.ua/n74texts/Motyka_Antipol_akcija_na_Volyni.htm
13. Горчиця А. «Воїнам УПА» чи «повстанцям»? Як поляки реагують на меморіальні написи. URL: <http://www.istpravda.com.ua/artizles/2011/04/28/37321/>
14. Закон України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/314-19>
15. Зашкільняк Л. Образ Польщі та поляків у сучасній Україні. Проблеми слов'янознавства. 2011. Вип. 60. С. 68-80.
16. Зашкільняк Л. Українсько-польські стосунки ХХ ст. у суспільній свідомості українців і поляків // Вісник Львівського університету: сер. соціол. Львів, 2008. Вип. 2. С. 127-137.
17. Знайдено останки понад 200 жертв УПА – польське радіо (15 серпня 2011 р.). URL: <http://www.istpravda.com.ua/shorrt/2011/08/15/52280/>
18. Льюшин І. Важка українсько-польська історична спадщина. Український альманах. Варшава, 2013. С. 217-230.
19. Льюшин І. Проблемні питання українсько-польських відносин ХХ ст. в суспільній свідомості і колективній пам'яті обох народів // Національна та історична пам'ять. Збірник наукових праць. Київ: Стило, 2011. Вип. 1. С. 228-248.
20. Каліщук О. Українсько-польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої світової війни: науковий та суспільний дискурс. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2013. 510 с.
21. Качановський І. Сучасна політика пам'яті на Волині щодо ОУН(б) та нацистських масових вбивств. URL: <http://uamoderna.com/md/199>
22. Козак О. Волинська трагедія: Янукович і пам'ять для історичної пам'яті. URL: <http://www.istpravda.com.ua/columns/2011/08/31/53489/>
23. Литвин М. Гута Пеняцька: нацистський слід польської трагедії 1944 року. URL: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/guta-penyacka-nacistskiy/slid-polskoyi-tragediyi-1944-roku>
24. Одарченко В. Волинь – Люблін: «Просимо вибачен-

ня... чекаємо вибачень». URL: <http://www.radiosvoboda.org/a/24948122.html>

25. Открытие памятника жертвам бандеровского террора в селе Подкамень (Львовская область). URL: <http://szturman.livejournal.com/343705.html>

26. Повний текст резолюції польського Сейму про визнання Волинської трагедії геноцидом. URL: https://zaxid.net/povniy_tekst_rezolyutsiyi_polskogo_seymu_pro_viznannya_volinskoyi_tragediyi_genotsidom_n1398458

27. Попович О. Українсько-польське протистояння в українських мас-медіа (2005-2014) // Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Львів, 2016. Вип. 9. С. 185-194.

28. Процків Р. «Синдром пам'яті» чи склероз на державомовлення? URL: <http://www.telekritika.ua/telekino/2010-/10-13/56571>

29. Рада визнала ОУН та УПА борцями за незалежність України. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/rada-priznala-onu-ura-bortsami-nezavisimost-/1428576600.html>

30. Романюк Н. Молитвою каяттям... Час примирив жертв польсько-українського конфлікту 1943-1944 рр. Чому ж не завжди знаходять порозуміння живі? URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1964/163/69864/>

31. «Синдром пам'яті»: режисер Сергей Иушин, Газетний комплекс «Інтернет-медіа» – тижневик «2000», студія «KINOART.EL production», Україна, 2009. URL: <http://www.ex.ua/4919696?r=82476>

32. Скандал з жертвами УПА – їх неможуть порухувати. URL: <http://www.istpravda.com.ua/shortt/2011/08/31/53591/>

33. У Києві презентовано документальний фільм, присвячений україно-польським конфліктам на Волині. URL: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/941186-u-kievi->

presentovano-dokumentalnij-film-prisvyachenij-ukrayinsko-polskim-konfliktam-na-volini

34. У Луцьку презентували фільм про Волинську трагедію та роздумували чи вибачать українці та поляки одні одним. URL: <http://www.pravda.lotik.ua/ukr/news/52517/>

35. Удод О. Трагічні події на Волині: суспільні рефлексії та історична пам'ять // Волинська трагедія: через історію до порозуміння: матеріали Всеукр. наук. конф. (Луцьк, 19-20 черв. 2013 р.). Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. С. 5-10.

36. Указ Президента України від 12 жовтня 2007 року № 965/2007 «Про присвоєння Р.Шухевичу звання Герой України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/965/2007?test=4/UMfPEGznhhDCO.ZigPEdghH142gs80msh81e6>

37. Указ Президента України від 12 жовтня 2007 року № 965/2007 «Про присвоєння Р.Шухевичу звання Герой України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/965/2007?test=4/UMfPEGznhhDCO.ZigPEdghH142gs80msh81e6>

38. Указ Президента України від 20 січня 2010 року № 46/2010 «Про присвоєння С.Бандерові звання Герой України». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/46/2010>

39. Указ Президента України від 6 травня 2005 року № 753/2005 «Про присвоєння О.Бересту звання Герой України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/753/2005>

40. Указ Президента України від 7 травня 2005 року № 755/2005 «Про присвоєння О.Мотенко звання Герой України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755/2005>

41. Хахула Л. «Різуни» чи побратими? Сучасні польські дискурси про Україну. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2016. 304 с.

42. Ющенко В. Недержавні таємниці: нотатки на берегах пам'яті. Харків: Фоліо, 2014. 511 с.

Попович Олексій УПА vs АК у публічному дискурсі української та польської влади (2005-2017)

Проаналізовано сучасний дискурс україно-польського військово-політичного конфлікту у роки Другої світової війни в Україні та Польщі. Простежено стратегію поведінки української та польської влади в обговоренні проблеми. Продемонстровано маніпуляційні технології у засобах масової інформації, які покликані виконати певні ідеологічні завдання політичних партій. З'ясовано вплив державних і недержавних структур Російської Федерації на обговорення тематики Другої світової війни в українському та польському суспільствах.

Ключові слова: Українська повстанська армія, Організація українських націоналістів, Друга світова війна, Армія крайова, україно-польське протистояння, рух опору, пропаганда, мас-медіа, національна пам'ять

Попович Алексей УПА vs АК в публичном дискурсе украинской и польской власти (2005-2017)

Проанализирован современный дискурс украинско-польского военно-политического конфликта в годы Второй мировой войны в Украине и Польше. Прослежена стратегия поведения украинской и польской власти в обсуждении проблемы. Продемонстрированы манипуляционные технологии в средствах массовой информации, которые призваны выполнить определенные идеологические задачи политических партий. Выяснено влияние государственных и негосударственных структур Российской Федерации на обсуждение тематики Второй мировой войны в украинском и польском обществах.

Ключевые слова: Украинская повстанческая армия, Организация украинских националистов, Вторая мировая война, Армия крайовая, украинско-польское противостояние, движение сопротивления, пропаганда, СМИ, национальная память

Popovych Oleksij UPA vs AK in the public discourse of Ukrainian and Polish authorities (2005-2017)

The article analyzes the discourse of the Ukrainian-Polish military-political conflict during the Second World War in Ukraine and Poland. The strategy of Ukrainian and Polish authorities' behaviour in discussing the problem is traced. Manipulation technologies in the media, which are designed to fulfil certain ideological tasks of political parties, are demonstrated. The influence of state and non-state structures of the Russian Federation on discussing the themes of the Second World War in Ukrainian and Polish societies is revealed.

The purpose of the article is to investigate the image of the Ukrainian Insurgent Army (UPA) and the Army of the Rayon (AK) in the media, comorbid strategies; Identification of factors influencing the perception of information on the course and significance of OUN and UPA activities during the Second World War.

The scientific novelty of the article is to substantiate the influence of the organ on the authorities, organizations and politicians on the formation of appraisal judgments on the OUN and UPA chronicles.

The theoretical and practical results of the article expanded the conceptual and methodological principles of the theory of analysis of the formation of the image / representation of the Ukrainian liberation movement in the middle of the twentieth century. Not a negative part of national / historical memory.

Keywords: Ukrainian Insurgent Army, Organization of Ukrainian Nationalists, Second World War, Army Region, Ukrainian-Polish Confrontation, resistance movement, propaganda, mass media, national memory